

Kazimierz Postulski

Fakultatywne odroczenie wykonania kary pozbawienia wolności

Palestra 58/5-6(665-666), 51-70

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

FAKULTATYWNE ODROCZENIE WYKONANIA KARY POZBAWIENIA WOLNOŚCI

1. UWAGI OGÓLNE

Wymogiem ustawowym, szczególnie wyeksponowanym po zmianach Kodeksu karnego wykonawczego obowiązujących od 1 stycznia 2012 r.¹, jest szybkie kierowanie do wykonania orzeczeń wydawanych w postępowaniu karnym. Wyrazem tego jest obecne brzmienie art. 9 § 1 k.k.w., zgodnie z którym postępowanie wykonawcze wszczynają się bezzwłocznie, gdy orzeczenie stało się wykonalne. Rozwinięcie tej zasady znajduje wyraz w kolejnych paragrafach art. 9 k.k.w., poprzez stwierdzenie, że wyrok oraz postanowienia wydane w trybie art. 420 k.p.k. stają się wykonalne z chwilą uprawomocnienia, chyba że ustawa stanowi inaczej (§ 2) i – co jest nowością – poprzez dyspozycję, zgodnie z którą postanowienie w postępowaniu wykonawczym staje się wykonalne z chwilą wydania, chyba że ustawa stanowi inaczej lub sąd wydający postanowienie albo sąd powołany do rozpoznania zażalenia wstrzyma jego wykonanie (§ 3).

Zwrot „bezzwłocznie” należy rozumieć jako „bez zbędnej zwłoki”, „natychmiast, gdy tylko jest to możliwe”. Pojęcie to precyzują, stanowiąc jego wykładnię, przepisy wykonawcze, w myśl których każde orzeczenie powinno być skierowane do wykonania bezzwłocznie, nie później niż w ciągu 14 dni od daty jego uprawomocnienia lub od daty zwrotu akt sądowi pierwszej instancji. Określają też one, że postanowienia wydane w postępowaniu wykonawczym, wykonalne z chwilą wydania, powinny być skierowane do wykonania w dniu ich wydania². Chociaż wymienione terminy kierowania orzeczeń do wykonania są terminami regulaminowymi, a więc instrukcyjnymi, to jednak reguła bezzwłocznego wykonania orzeczenia wymaga ich bezwzględności przestrzegania, nawet pod rygorem konsekwencji służbowych.

Jedynym odstępstwem od obowiązku bezzwłocznego wykonania kary jest instytucja odroczenia wykonania kary.

Jako sytuacja szczególna, wymaga, aby jej stosowanie odbywało się w granicach ściśle określonych przepisami, a zatem wynikające z tych przepisów przesłanki odroczenia wykonania kary nie mogą podlegać wykładni rozszerzającej³.

Z drugiej jednak strony nie można zapominać, że jedną z naczelnych zasad prawa karnego wykonawczego jest zasada humanitaryzmu i poszanowania godności ludzkiej skazanego. Jednym z przejawów tej zasady są przepisy, które umożliwiają

¹ Ustawa z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. nr 240, poz. 1431), dalej: ustawa z 2011 r.

² § 357 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. nr 38, poz. 249 z późn. zm.).

³ Por. postanowienie SA w Krakowie z 14 marca 2001 r., II AKz 69/01, Prok. i Pr. 2002, z. 2, poz. 33.

odroczenie wykonania kary, gdy przesłankami stosowania tych instytucji są m.in. okoliczności wpisujące się w treść tej zasady⁴.

Rozwazze sędziego pozostawione jest każdorazowo godzenie obu tych wymagań. Przepisy o odroczeniu, szczególnie gdy jest ono fakultatywne, pozostawią sądowi dość duży luz decyzyjny.

W tym aspekcie na uwagę zasługuje stanowisko, że „odwlekanie wykonania kary, w tym także poprzez przerwy w karze czy odraczanie jej wykonania bez dostatecznie poważnych powodów, jest sprzeczne z zasadą osądzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP) czy rozpatrzenia sprawy w rozsądnym terminie (art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności) oraz z powinnością bezzwłocznego wykonania wyroku (art. 9 § 1 k.k.w.). Choć zgodne z doraźnym życzeniem skazanego, odwlekanie kary sprawia, że po latach staje się ona dolegliwością abstrakcyjną, odczuwaną przez skazanego i jego bliskich bardziej jako krzywda niż jako odpłata za skrzywdzenie innej osoby”⁵.

Należy też podzielić pogląd, że efektywność kary osłabia każdy przypadek oddalonego w czasie przystąpienia do jej odbycia. Pomijając odniesienia i relacje o charakterze psychologicznym, zawsze to niepotrzebnie wydłuża okres readaptacji społecznej, bowiem możliwość osiągnięcia stabilizacji życiowej – zwykle wbrew woli skazanego – następuje później⁶.

W związku z tak rozumianą istotą odroczenia wykonania kary można spotkać stanowisko, że jest ono faktyczną modyfikacją kary w postępowaniu wykonawczym⁷. Takie postrzeganie odroczenia nie wydaje się słuszne, bowiem na skutek odroczenia ani wymiar kary, ani forma jej wykonania nie ulegają zmianie, a jedynie następuje czasowe wstrzymanie rozpoczęcia jej odbywania⁸. Taką modyfikacją jest natomiast przewidziane w art. 152 k.k.w. warunkowe zawieszenie wykonania kary pozbawienia wolności, możliwe do orzeczenia po rocznym okresie odroczenia i spełnieniu warunków wymienionych w tym przepisie.

Kodeks karny wykonawczy przewiduje odroczenie wykonania kary pozbawienia wolności (art. 150 i 151 k.k.w.) oraz kary ograniczenia wolności (art. 62 k.k.w.). Z uwagi na obszerność tematyki dalsze uwagi zostaną zawężone tylko do odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności, a konkretnie do zasad fakultatywnego jej odroczenia, a więc z pominięciem rozważań na temat obligatoryjnego odroczenia przewidzianego w art. 150 k.k.w. Temu ostatniemu poświęcono w piśmiennictwie sporo uwagi⁹.

Poza tym w praktyce najczęściej mamy do czynienia ze sprawami, których przed-

⁴ T. Kalisz, *Zasady prawa karnego wykonawczego*, NKPK, t. XVII, Wrocław 2005, s. 319; zob. też S. Paweła, *Prawo karne wykonawcze, Zarys wykładu*, Warszawa 2007, s. 66.

⁵ Postanowienie SA w Krakowie z 29 października 2004 r., II AKZw 688/04, KZS 2004, z. 11, poz. 20.

⁶ G. Wiciński, *Przeludnienie zakładów karnych jako przesłanka odroczenia wykonania kary (art. 151 § 1 k.k.w. in fine)*, „*Probacja*” 2011, nr II, s. 126.

⁷ T. Leško, *System środków karnych*, Warszawa 1974, s. 159.

⁸ K. Postulski, *Odroczenie wykonania kary*, NP 1989, nr 7–8, s. 115.

⁹ Zob. np. K. Nowicki, *Odroczenie wykonania kary pozbawienia wolności*, PiP 2010, z. 12, s. 53; S. Lelental, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 2012, tezy do art. 150 k.k.w.; K. Postulski, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 2012, tezy do art. 150 k.k.w.

miotem jest fakultatywne odroczenie wykonania kary, a właśnie aspekt praktyczny ma niniejsze opracowanie.

Przed przystąpieniem do wglębiania się w tajniki fakultatywnego odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności nieco miejsca należy poświęcić relacjom między odroczeniem wykonania kary i inną instytucją przewidującą odwlekanie w czasie jej wykonania, jaką jest przerwa w wykonaniu kary.

O odroczeniu wykonania kary pozbawienia wolności sąd orzeka wtedy, kiedy skazany nie rozpoczął jeszcze odbywania kary, a więc przed przyjęciem go do aresztu śledczego. Po tym fakcie w miejsce odroczenia pojawia się instytucja przerwy w wykonaniu kary.

Należy podzielić pogląd Sądu Najwyższego, w myśl którego, w sytuacji gdy skazany złoży wniosek o odroczenie wykonania kary, będąc jeszcze na wolności, a przed rozpoznaniem wniosku zostanie przyjęty do jednostki penitencjarnej, to wniosek ten należy przekazać właściwemu sądowi penitencjarnemu, jako wniosek o udzielenie przerwy w wykonaniu kary¹⁰.

Natomiast złożenie wniosku o dalsze (kolejne) odroczenie wykonania kary, w sytuacji gdy nie minął jeszcze okres roku od dnia wydania pierwszego postanowienia o odroczeniu, musi skutkować wstrzymaniem czynności zmierzających do osadzenia skazanego w zakładzie karnym, ale tylko w sytuacji, gdy wniosek jest złożony przed zakończeniem okresu poprzednio udzielonego odroczenia, zmierza on bowiem do przedłużenia trwającego jeszcze odroczenia na dalszy okres¹¹.

Jest to sytuacja odmienna od tej, gdy skazany (jego obrońca) składa pierwszy wniosek o odroczenie wykonania kary. Złożenie pierwszego wniosku o odroczenie wykonania kary pozbawienia wolności nie wstrzymuje z mocy prawa wykonania tej kary. Mimo złożenia takiego wniosku, stosownie do wymogu wynikającego z art. 9 § 4 k.k.w., wyrok podlega bezzwłocznemu wykonaniu¹². Jednakże w znowelizowanym w 2011 r. art. 9 § 4 *in fine* k.k.w. przewidziano, że sąd w szczególnie uzasadnionych przypadkach może postanowić inaczej. Może to nastąpić jedynie wyjątkowo, gdy ujawnią się okoliczności świadczące o tym, że bezzwłoczne podjęcie czynności wykonawczych pociągnie za sobą nieodwracalne i niepowetowane skutki dla skazanego¹³.

Inaczej należy postąpić, gdy skazany rozpocznie odbywanie kary po wydaniu postanowienia odmawiającego odroczenia wykonania kary, ale przed rozpoznaniem przez sąd odwoławczy zażalenia na to postanowienie. Nie zachodzi w takiej sytuacji żadna z podstaw do odmowy przyjęcia zażalenia przez prezesa sądu pierwszej instancji (art. 439 § 1 k.p.k. w zw. z art. 1 § 2 k.k.w.), ani też do pozostawienia tego zażalenia bez rozpoznania przez sąd odwoławczy (art. 430 § 1 k.p.k. w zw. z art. 1 § 2 k.k.w.) bądź do umorzenia postępowania w przedmiocie odroczenia (art. 15 § 1 k.k.w.). Takie zażalenie należy rozpoznać merytorycznie, oceniając jego zasadność według sytuacji istniejącej w chwili orzekania przez sąd pierwszej instancji. W przypadku uznania jego trafności sąd odwoławczy utrzyma je w mocy. Jeżeli natomiast zaistnieje podstawa do jego

¹⁰ Postanowienie SN z 15 lutego 2008 r., WZ 2/08, R-OSNKW 2008, poz. 378.

¹¹ Postanowienie SA w Lublinie z 26 października 2011 r., II AKz w 1029/11, LEX nr 1163181.

¹² Zob. też K. Postulski, *Glosa do uchwały SN z dnia 30 czerwca 2008 r., I KZP 15/08*, Prok. i Pr. 2008, z. 12, s. 160.

¹³ Postanowienie SN z 26 września 2012 r., V KK 218/12, LEX nr 1220962.

uchylenia, sąd odwoławczy uczyni to, przekazując sprawę do ponownego rozpoznania sądowi penitencjarnemu, traktując wniosek jako wniosek o udzielenie przerwy w wykonaniu kary¹⁴.

Z takiego pojęcia „odroczenie wykonania kary”, w odróżnieniu od „przerwy w wykonaniu kary”, wynikają inne jeszcze konsekwencje.

Po pierwsze: kara pozbawienia wolności, której wykonanie najpierw zostało przerwane, nie może w późniejszym okresie być przedmiotem odroczenia, nawet wówczas, gdy do rozpoczęcia jej odbywania nie przystąpiono z powodu odbywania kary orzeczonej w innej sprawie¹⁵.

Po drugie: skazany, wobec którego odwołano warunkowe przedterminowe zwolnienie, może ubiegać się o odroczenie wykonania kary pozbawienia wolności na zasadach ogólnych. W takim przypadku nie wchodzi w rachubę udzielenie przerwy w odbywaniu kary. Z istoty przerwy wynika bowiem, że może być ona udzielona tylko osobie, co do której kara jest faktycznie wykonywana, wskutek czego następuje „przerwanie” tego wykonywania.

W tym ostatnim przypadku skazanemu przysługuje prawo ubiegania się o warunkowe zawieszenie wykonania kary pozbawienia wolności, o ile zaistnieją przesłanki określone w art. 152 k.k.w., a nie o warunkowe przedterminowe zwolnienie na szczególnych warunkach określonych w art. 155 k.k.w.¹⁶

2. PRZESŁANKI ODROCZENIA

A. UWAGI WSTĘPNE

Przepis art. 151 k.k.w. przewiduje fakultatywne odroczenie wykonania kary pozbawienia wolności w trzech sytuacjach:

- a) jeżeli natychmiastowe wykonanie kary pociągnęłoby dla skazanego lub jego rodziny zbyt ciężkie skutki;
- b) gdy liczba osadzonych w zakładach karnych lub aresztach śledczych przekracza w skali kraju ogólną pojemność tych zakładów;
- c) w okresie ciąży lub w okresie 3 lat po urodzeniu dziecka, jeżeli skazany samotnie sprawuje opiekę nad dzieckiem.

Pozytywne ustalenie przez sąd istnienia wymienionych w poprzedniej tezie okoliczności nie oznacza obowiązku odroczenia wykonania kary, a jedynie stwarza taką możliwość. Przedmiotem rozważań sądu powinno być bowiem nie tylko istnienie tych przesłanek, ale też takie okoliczności, jak: rzeczywista niezbędność pozostawiania skazanego na wolności dla zrealizowania wskazanych we wniosku celów, realność wykorzystywania przez skazanego odroczenia w celu, jaki deklaruje we wniosku, dotychczasowe zachowanie się skazanego w aspekcie oceny, czy będzie na wolności przestrzegał porządku prawnego, a także możliwość zrealizowania celów, jakim ma służyć odroczenie wykonania kary w inny sposób, bez bezpośredniego udziału skazanego w ich realizacji bądź

¹⁴ K. Postulski, *Kodeks karny wykonawczy*, s. 592.

¹⁵ Postanowienie SA we Wrocławiu z 25 stycznia 2010 r., II AKz w 1346/09, KZS 2010, z. 4, poz. 62.

¹⁶ K. Postulski, *Glosa do uchwały SN z dnia 29 października 2002 r., I KZP 29/2002*, Prok. i Pr. 2003, z. 2, s. 127.

poprzez krótkoterminowe zezwolenie na opuszczenie zakładu karnego. Uwagi sądu nie mogą też ująć okoliczności związane z przedmiotem przestępstwa i osobą sprawcy, a więc to, co bywa nazywane społecznym poczuciem sprawiedliwości.

W piśmiennictwie zauważono, że odroczenie wykonania kary pozbawienia wolności jest instytucją konkurencyjną wobec odbywania kary w systemie dozoru elektronicznego. Gdy kara nie przekracza roku, udzielenie zezwolenia na odbywanie jej w tym systemie jest dla skazanego korzystniejsze, gdyż odbędzie tę karę na wolności, natomiast jej odroczenie tylko odwleka wykonanie kary, i to nawet wówczas, gdy na podstawie art. 152 k.k.w. sąd warunkowo zawiesi jej wykonanie¹⁷.

W zmienionym ustawą z 2011 r. art. 151 k.k.w. dodany został § 4, dający sądowi możliwość zobowiązania skazanego, któremu odroczone wykonanie kary, do podjęcia starań o znalezienie pracy zarobkowej, zgłaszania się do wskazanej jednostki Policji w określonych odstępach czasu lub poddania się odpowiedniemu leczeniu lub rehabilitacji, oddziaływaniom terapeutycznym lub uczestnictwu w programach korekcyjno-edukacyjnych. Sąd zobligowany jest nadzorować wykonywanie przez skazanego tych obowiązków, zarządzając okresowe zbieranie informacji w drodze wywiadu środowiskowego (art. 151 § 5 k.k.w.). Przepis ten ma zastosowanie do wszystkich przesłanek odroczenia wymienionych w art. 151 k.k.w.

Użycie w art. 151 § 4 k.k.w. alternatywy „lub” oznacza, że sąd może orzec wszystkie obowiązki jednocześnie, jeden, jak też niektóre z nich. Wydaje się, że istotnym kryterium przy ocenie zasadności nałożenia obowiązku i jego rodzaju powinny być właściwości osobiste skazanego, warunki środowiskowe, w jakich będzie przebywał w okresie odroczenia, jak też deklarowany cel, jakiemu ma ono służyć.

Niewykonywanie obowiązków określonych w art. 151 § 4 k.k.w. stanowi podstawę fakultatywnego (art. 156 § 1 k.k.w.) lub obligatoryjnego (art. 156 § 3 k.k.w.) odwołania odroczenia.

Oprócz art. 151 k.k.w. o fakultatywnym odroczeniu wykonania kary pozbawienia wolności mówi art. 336 § 1 k.k., w myśl którego sąd może odroczyć żołnierzowi służby zasadniczej wykonanie kary pozbawienia wolności nieprzekraczającej 6 miesięcy do czasu ukończenia służby.

Na koniec trzeba podnieść, że w braku odmiennego uregulowania przepisy o odroczeniu wykonania kary pozbawienia wolności dotyczą także zastępczej kary zarządzonej w zamian za karę grzywny lub ograniczenia wolności.

B. ZBYT CIĘŻKIE SKUTKI NATYCHMIASTOWEGO WYKONANIA KARY

Przepis art. 151 § 1 zd. pierwsze k.k.w. jako podstawową przesłankę fakultatywnego odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności wymienia zbyt ciężkie skutki, jakie pociągnęłyby dla skazanego lub jego rodziny natychmiastowe wykonanie kary.

Spójnik „lub” użyty w art. 151 § 1 k.k.w. powoduje, że do odroczenia wystarczy wystąpienie jednej z nich¹⁸.

Zamieszczony w omawianym przepisie zwrot „skutki zbyt ciężkie” to typowa klau-

¹⁷ S. Lelental, *Kodeks karny wykonawczy*, s. 642.

¹⁸ K. Nowicki, *Odroczenie wykonania kary*, s. 53.

zula generalna, pozostawiająca sądowi wypełnienie jej treścią, wynikającą z ocen sędziowskich¹⁹.

Z uwagi na ogólnikowość omawianej przesłanki nie jest możliwe podanie w sposób wyczerpujący wszystkich sytuacji stanowiących podstawę do oceny, czy ich zaistnienie można utożsamić ze zbyt ciężkimi skutkami dla skazanego lub jego rodziny w razie osadzenia go w zakładzie karnym. Do tych stanów faktycznych można – jedynie przykładowo – zaliczyć (z zastrzeżeniem jednak tego, o czym będzie mowa niżej):

a) chorobę członka rodziny, wymagającego opieki, którą może zapewnić tylko skazany;

b) konieczność wykonania pilnych prac polowych, ogrodniczych itp.;

c) okresowe pozostawanie rodziny skazanego bez środków do życia;

d) potrzebę uregulowania spraw zawodowych, majątkowych lub osobistych skazanego;

e) wydarzenie losowe, wymagające pilnego podjęcia czynności eliminujących jego skutki;

f) wiek lub kalectwo członków rodziny skazanego, z którymi wspólnie zamieszkuje lub którymi się opiekuje, a opieki tej nie mogą zapewnić inne osoby.

W piśmiennictwie jako przykłady „zbyt ciężkich skutków” wymienia się też: zdawanie ważnych egzaminów kończących cykl nauki, dokończenie ważnej dla skazanego pracy (tymczasowej umowy o dzieło), prac związanych z budową domu itp.²⁰

Nie każdy z wymienionych przypadków będzie uzasadniał w konkretnej sytuacji odroczenie wykonania kary. Oprócz istnienia tej przesłanki sąd każdorazowo ma obowiązek ocenić to, o czym była już mowa, a więc w szczególności istnienie przekonania, że skazany wykorzysta odroczenie w celu, jaki deklaruje, i czy nie istnieje obawa nieprzestrzegania przez niego porządku prawnego. Wprawdzie obie te okoliczności wymienione są w art. 156 § 1 k.k.w. jako podstawa do odwołania odroczenia, ale retoryczne wydaje się pytanie, po co odraczać skazanemu wykonanie kary, skoro już w momencie podejmowania decyzji w tym przedmiocie istnieją wystarczające powody do oceny, że obawy te są uzasadnione.

Orzecznictwo Sądu Najwyższego i sądów apelacyjnych pokazuje konkretne sytuacje i kryteria ich oceny, niezbędne do podjęcia decyzji w przedmiocie odroczenia wykonania kary. Wiele tych sytuacji zdefiniowano na gruncie przepisów o udzieleniu przerwy, jednak wobec zbliżonych przesłanek fakultatywnego odroczenia i przerwy uzasadnione jest wskazanie również i ich.

Stanowisko, jakie wyłania się po analizie tego orzecznictwa, jest na tyle jednoznaczne i przekonujące, że wystarczające wydaje się poprzestanie na jego przedstawieniu.

Zacznijmy zatem jego prezentację od kwestii bardziej ogólnych. Słusznie podkreśla się, że odroczenie wykonania kary ma charakter wyjątku od zasady niezwłocznego odbywania kary pozbawienia wolności, a więc przesłanki jego udzielania muszą być ściśle interpretowane. Dopóki zatem istnieje przekonanie, że obecność skazanego na

¹⁹ Zob. też L. Bogunia, *Odroczenie wykonania kary pozbawienia wolności*, (w:) A. Michalska-Warias, I. Nowikowski, J. Piórkowska-Flieger (red.), *Teoretyczne i praktyczne problemy współczesnego prawa karnego. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Tadeuszowi Bojarskiemu*, Lublin 2011, s. 943.

²⁰ S. Lelental, *Kodeks karny wykonawczy*, s. 629.

wolności nie jest absolutnie konieczna, a jedynie wskazana do realizacji określonych celów, dopóty udzielenie odroczenia nie jest uzasadnione²¹.

Osadzenie w celu odbycia orzeczonej kary pozbawienia wolności zawsze wywołuje pewne negatywne następstwa w życiu osobistym, zawodowym i rodzinnym skazanego. Sytuacja taka stanowi jednak naturalną konsekwencję izolacji więziennej. Przy ocenie zasadności wniosku o udzielenie przerwy należy zatem zawsze zastanowić się, czy ciężar gatunkowy ujemnych skutków osadzenia w zakładzie karnym jest tego rodzaju, że w żaden inny sposób niż przez udzielenie przerwy w karze nie można im zaradzić²².

Idąc tą linią interpretacyjną, trzeba stwierdzić, że za względy rodzinne jako przesłankę odroczenia wykonania kary można uznać ciężką sytuację życiową najbliższej rodziny skazanego, nadającą się do poprawienia wyłącznie przez obecność skazanego i jego osobiste starania²³. Celem odroczenia wykonania kary jest zatem likwidacja zbyt ciężkich (cięższych niż typowe) skutków, jakie niesie za sobą pozbawienie wolności dla skazanego lub (i) jego rodziny, nie zaś odwlekanie w czasie zwyczajnych trudności i niedogodności płynących z powinności wykonania kary pozbawienia wolności, jakie dotyczą również bliskich osób skazanych²⁴.

Konieczność wąskiego rozumienia przesłanek odroczenia wykonania kary uzasadnia zwrócenie uwagi na fakt, który słusznie wyeksponował w jednym z orzeczeń Sąd Apelacyjny w Krakowie, stwierdzając²⁵, że orzekanie sądów – zwłaszcza w karnym postępowaniu wykonawczym – nie ma na celu wyłącznie ochrony rodziny, lecz wymierzanie sprawiedliwości. Dobro rodziny jest wartością konstytucyjną, wszelako adresatem tej normy jest państwo, które powinno to uwzględniać w swej polityce społecznej i gospodarczej (art. 71, 175 ust. 1 i art. 177 Konstytucji RP). Osadzenie w celu odbycia kary pozbawienia wolności zawsze wywołuje pewne ujemne konsekwencje dla rodziny skazanego. Nie można jednak zapomnieć, że są to naturalne konsekwencje izolacji więziennej. Osoba popełniająca przestępstwa musi liczyć się z tym, że będzie musiała ponieść za swoje czyny przewidzianą prawem karę, która może stanowić dolegliwość nie tylko dla niej, ale również dla jej rodziny²⁶.

Orzecznictwo dostarcza też przykładów konkretnych stanów faktycznych, w których nie stwierdzono podstaw do odroczenia wykonania kary, albo taka możliwość zaistniała przy spełnieniu pewnych warunków.

W nawiązaniu do zaprezentowanego wyżej stanowiska w piśmiennictwie dotyczącego pobierania nauki jako przesłanki odroczenia wykonania kary trzeba przywołać pogląd, że brak możliwości kontynuowania nauki w zakładzie karnym może być uznany za „ciężki skutek” w myśl art. 151 § 1 k.k.w. tylko wówczas, gdy natychmiastowe wykonanie kary powoduje przerwanie edukacji, której koniec lub wyodrębniony jej fragment (klasa, semestr) jest nieodległy. Inaczej natomiast należy ocenić sytuację, w której skazany podejmuje dalszą naukę w trakcie toczącego się postępowania karnego, a termin zakończenia nauki znacznie przekracza okres, na jaki – stosownie do art. 151 § 3 k.k.w. – możliwe jest odro-

²¹ Zob. postanowienie SA w Lublinie z 25 marca 2009 r., II AKZw 223/09, KZS 2009, z. 7–8, poz. 103.

²² Postanowienie SA w Lublinie z 23 września 2009 r., II AKZw 758/09, KZS 2010, z. 1, poz. 76.

²³ Postanowienie SA w Krakowie z 13 września 2001 r., II AKz 326/01, KZS 2001, z. 9, poz. 21.

²⁴ Postanowienie SA w Lublinie z 19 maja 2010 r., II AKZw 354/10, LEX nr 593375.

²⁵ Postanowienie SA w Krakowie z 13 marca 2002 r., II AKz 62/02, KZS 2002, z. 3, poz. 22.

²⁶ Postanowienie SA w Lublinie z 12 grudnia 2007 r., II AKZw 939/07, KZS 2008, z. 5, poz. 96.

czenie wykonania kary²⁷. Dlatego chęć kontynuowania przez skazanego nauki w zakresie szkoły wyższej nie może być traktowana jako okoliczność szczególna, wyjątkowa, uzasadniająca konieczność odstąpienia od zasady nieprzerwanego odbywania kary. Ciężar gatunkowy ujemnych skutków osadzenia w zakładzie karnym musi być tego rodzaju, że w żaden inny sposób niż przez odroczenie wykonania kary nie można im zaradzić²⁸.

W kilku orzeczeniach sądy apelacyjne wypowiedziały się odnośnie do ograniczonych możliwości odraczania wykonania kary uzasadnianego koniecznością prowadzenia prac polowych.

Wskazuje się w nich, że potrzeba wykonania przez skazanego prac rolniczych i ogrodniczych nie przemawia w zasadzie za odroczeniem wykonania kary. Fakt, że skazany nie może zajmować się działalnością rolniczą, stanowi naturalną konsekwencję odbywania przez niego kary pozbawienia wolności. Skazany może wydzierżawić gospodarstwo rolne i w ten sposób czerpać z niego dochody, a po odbyciu kary zająć się ponownie działalnością rolniczą²⁹. Podkreślono też, że „gospodarstwo rolne jest rodzajem zakładu gospodarczego, który można prowadzić i przez osoby najemne bądź zaniechać prowadzenia go, gdy nie ma po temu możliwości”³⁰.

Można zatem stwierdzić, że konieczność wykonywania prac polowych lub ogrodniczych, jeśli miałyby doprowadzić do odroczenia wykonania kary, musi wynikać z potrzeby wykonania prac rzeczywiście pilnych, doraźnych, krótkotrwałych, których nikt inny poza skazanym nie może wykonać, a ich niewykonanie grozi spowodowaniem wymiernej szkody.

Kończąc analizę przypadków, w których sądy dopatrzyły się braku podstaw do odroczenia wykonania kary, można wskazać przykładowo następujące:

a) przeprowadzenie rozwodu i zawarcie małżeństwa nie stanowi podstawy odroczenia wykonania kary, gdyż czynności te można przeprowadzić bez konieczności opuszczenia zakładu karnego lub podczas zezwoleń na czasowe opuszczenie jednostki penitencjarnej³¹;

b) nie powinno się odraczać wykonania kary tylko po to, by skazany wykonał obowiązek, którego niewykonanie spowodowało zarządzenie wykonania kary³²;

c) sąd nie jest władny do odroczenia, na podstawie art. 151 § 1 k.k.w., wykonania kary z powodu związanego wyłącznie z zamierzonym czy faktycznym wniesieniem kasacji³³;

f) w jednym z postanowień brak podstaw do odroczenia wykonania kary wywieziono z konstatacji, że „choć ostatnio zachorowali ojciec, matka i babka skazanego, a ta ostatnia wymaga opieki, to szczęśliwie choroby ominęły siostrę skazanego, może więc ona się babką opiekować”³⁴.

²⁷ Postanowienie SA we Wrocławiu z 13 października 2004 r., II AKz w 837/04, OSA 2005, z. 4, poz. 32.

²⁸ Postanowienie SA w Lublinie z 25 września 2006 r., II AKz w 677/06, KZS 2007, z. 2, poz. 79.

²⁹ Postanowienie SA w Lublinie z 23 września 2009 r., II AKz w 758/09, KZS 2010, z. 1, poz. 76.

³⁰ Postanowienie SA w Krakowie z 21 września 2000 r., II AKz 344/00, KZS 2000, z. 9, poz. 44.

³¹ Postanowienie SA w Lublinie z 31 grudnia 2007 r., II AKz w 1051/07, KZS 2008, z. 5, poz. 99.

³² Postanowienie SA w Krakowie z 12 września 2008 r., II AKz w 709/08, KZS 2008, z. 9, poz. 37.

³³ Postanowienia SN: z 4 lutego 1999 r., II KKN 526/98, OSNKW 1999, nr 5–6, poz. 35 i z 4 sierpnia 2004 r., II KK 6/04, R-OSNKW 2004, poz. 1382.

³⁴ Postanowienie SA w Krakowie z 25 czerwca 2004 r., II AKz w 299/04, KZS 2004, z. 7–8, poz. 62.

g) również ewentualna niemożność spłaty zobowiązań kredytowych spowodowana rozpoczęciem odbywania przez skazanego kary nie stanowi wystarczającej podstawy do odroczenia jej wykonania. Jeżeli umowa kredytu została zawarta, kiedy toczyło się przeciwko skazanemu postępowanie karne, skazany, decydując się na jego zaciągnięcie, powinien być liczyć się z możliwością orzeczenia wobec niego kary bezwzględnego pozbawienia wolności, której wykonanie uniemożliwi mu spłatę kredytu³⁵.

C. CIAŻA I SPRAWOWANIE OPIEKI NAD DZIECKIEM

Odroczenie wykonania kary w okresie ciąży i 3 lat po urodzeniu dziecka jest fakultatywne. W razie rozpoznawania sprawy w tym przedmiocie uwagi sądu nie może ująć – w przypadku kobiety – możliwość osadzenia skazanej w zakładzie karnym, przy którym funkcjonuje szpitalny oddział położniczy lub jest zorganizowany dom dla matki i dziecka (zob. art. 87 § 4 k.k.w.).

Normą jest, że do aresztu śledczego nie przyjmuje się kobiety od 28 tygodnia ciąży. Zasady tej nie stosuje się jednak do kobiety, która zgłosiła się albo została doprowadzona do aresztu śledczego, przy którym funkcjonuje szpital z oddziałem mogącym zapewnić tej osobie specjalistyczną opiekę lekarską. Przyjęcie do takiego aresztu następuje także wówczas, gdy w nakazie przyjęcia wskazano inną jednostkę penitencjarną³⁶. Taką jednostką, do której mogą być przyjmowane kobiety w zaawansowanej (od 7 miesiąca) ciąży, jest Zakład Karny nr 1 w Grudziądzu, w którym istnieją warunki umożliwiające urodzenie dziecka. Kobiecie ciężarnej lub karmiącej zapewnia się w zakładzie karnym opiekę specjalistyczną (art. 87 § 3 k.k.w.).

Powołana regulacja prawna wskazuje na potrzebę istnienia szczególnych okoliczności, które uzasadniają pobyt kobiety do chwili urodzenia dziecka na wolności poprzez odroczenie jej wykonania kary. Wydaje się, że chodzić będzie szczególnie o względy zdrowotne i patologiczne wymagające wysoko kwalifikowanej pomocy i bezwzględną konieczność unikania stresu, jaki wiąże się z pewnością z pobytem kobiety ciężarnej w zakładzie karnym.

Możliwość odroczenia wykonania kary kobiecie ciężarnej nie jest uzależniona od zaawansowania ciąży, ale od istnienia tych szczególnych okoliczności, chociaż wspomniana wyżej, określona prawnie, granica w postaci 28 tygodnia ciąży nie jest tu bez znaczenia.

Słusznie zauważa się, że w takiej sytuacji nie zachodzi potrzeba wykazywania, że natychmiastowe wykonanie kary pociągnęłoby dla skazanej skutki zbyt ciężkie³⁷.

Inaczej trzeba widzieć przesłankę odroczenia wykonania kary w postaci osobistego sprawowania opieki nad dzieckiem do 3 lat po jego urodzeniu. Z możliwości uzyskania odroczenia może korzystać także inna osoba niż matka. Przesłanką stosowania tego przepisu jest fakt sprawowania przez osobę skazaną osobistej opieki nad dzieckiem przy jednoczesnym ustaleniu, że osadzenie jej w zakładzie karnym pociągnęłoby zbyt ciężkie skutki dla dziecka lub innych członków rodziny tej osoby. Wynika stąd, że wy-

³⁵ Postanowienie SA w Lublinie z 15 grudnia 2010 r., II AKZw 845/10, LEX nr 785268.

³⁶ § 34 ust. 2, 4 i 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 2 października 2012 r. w sprawie czynności administracyjnych związanych z wykonywaniem tymczasowego aresztowania oraz kar i środków przymusu skutkujących pozbawieniem wolności oraz dokumentowania tych czynności (Dz.U. poz. 1153).

³⁷ S. Lelental, *Kodeks karny wykonawczy*, s. 639.

mogiem jest ustalenie, że nikt inny poza tą osobą nie jest w stanie zapewnić dziecku takiej opieki.

Ale nawet takie ustalenie nie obliguje sądu do odroczenia wykonania kary, wystarczające bowiem może okazać się zrealizowanie przez sąd powinności przewidzianej w art. 17 § 1 pkt 1 k.k.w., polegającej na zawiadomieniu sądu opiekuńczego o potrzebie opieki nad dzieckiem osoby skazanej. Trzeba jednak zwrócić uwagę na to, że powołany przepis dotyczy tylko opieki ze strony rodzica, a nie innych osób, o których mowa w art. 151 § 1 zd. drugie k.k.w., ma więc ograniczony zasięg jako alternatywa wobec odroczenia wykonania kary.

Szczególne zasady postępowania, mogące powodować niecelowość odroczenia wykonania kary, ale tylko matce sprawującej osobistą opiekę nad dzieckiem, określa art. 87 § 4 k.k.w. Przewiduje on, że w celu umożliwienia matce pozbawionej wolności sprawowania stałej i bezpośredniej opieki nad dzieckiem organizuje się przy wskazanych zakładach karnych domy dla matki i dziecka, w których dziecko może przebywać na życzenie matki do ukończenia trzeciego roku życia, chyba że względy wychowawcze lub zdrowotne, potwierdzone opinią lekarza albo psychologa, przemawiają za oddzieleniem dziecka od matki albo za przedłużeniem lub skróceniem tego okresu. Decyzje dyrektora zakładu karnego w tym przedmiocie wymagają zgody sądu opiekuńczego.

Przyjmowanie kobiet zgłaszających się lub doprowadzonych wraz z dzieckiem do jednostki penitencjarnej, przy której zorganizowano dom dla matki i dziecka, regulują przepisy wykonawcze, które wskazują też dwa zakłady karne, przy których zorganizowane są takie domy (Zakład Karny nr 1 w Grudziądzu i Zakład Karny w Krzywańcu)³⁸.

Nie jest jednoznacznie uregulowana w art. 151 § 1 k.k.w. wzajemna relacja pomiędzy przesłanką w postaci zbyt ciężkich skutków, które mogą wyniknąć z wykonania kary, a ciężką i osobistą opieką nad dzieckiem. Pozwala to na uznanie tych przesłanek za niezależne od siebie, niewykluczające się.

Tak interpretując art. 151 § 1 k.k.w., nie sposób oponować przeciwko stanowisku, że odroczenie wykonania kary kobiecie ciężarnej i w okresie 3 lat po urodzenia dziecka może nastąpić również po wykorzystaniu przez nią rocznego okresu odroczenia wykonania kary, uzasadnionego przesłankami wymienionym w art. 151 § 1 zd. pierwsze k.k.w. Kodeks nie wyłącza takiej możliwości³⁹.

Nie ma też przeszkód do uznania, że odroczenie wykonania kary może być ponawiane w przypadku kolejnych ciąż skazanej lub sprawowania osobistej opieki nad kolejnym dzieckiem.

D. PRZELUDNIENIE ZAKŁADÓW KARNYCH

Przepis art. 151 § 2 k.k.w. daje sądowi prawo odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności w razie przeludnienia zakładów karnych. Jest to jeden z mechanizmów postępowania organów postępowania wykonawczego, stanowiących reakcję na to zjawisko.

³⁸ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 września 2003 r. w sprawie trybu przyjmowania dzieci matek pozbawionych wolności do domów dla matki i dziecka przy wskazanych zakładach karnych oraz szczegółowych zasad organizowania i działania tych placówek (Dz.U. z 2003 r. nr 175, poz. 1709).

³⁹ Zob. też G. Wiciński, *Instytucja przerwy w odbywaniu kary pozbawienia wolności w świetle nowego prawa karnego wykonawczego*, PWP 1996, nr 12–13, s. 22.

Trzeba jednak zauważyć, że taki sam cel, chociaż na podstawie innych przesłanek, może być spełniony poprzez udzielenie przerwy w wykonaniu kary lub warunkowe przedterminowe zwolnienie.

O przeludnieniu można mówić wówczas, gdy liczba osadzonych zakwaterowanych w zakładach karnych lub aresztach śledczych oraz podległych im oddziałach zewnętrznych przekroczy w skali kraju ogólną pojemność tych zakładów⁴⁰. Warunki bytowe określone w art. 110 § 2 k.k.w. (m.in. określenie, że powierzchnia celi mieszkalnej wynosi nie mniej niż 3 m²) stanowią standard minimalny, który administracja zakładu karnego musi zapewnić skazanym.

Przestrzeganie tej reguły wynika chociażby z wymogu, by warunki wykonywania kary nie były źródłem dolegliwości innych niż związane bezpośrednio z pozbawieniem wolności⁴¹. Dlatego umieszczenie skazanego w celi, w której przekroczone są normy metrażowe, może stanowić naruszenie godności i prawa do prywatności, chociaż nie jest wystarczającą podstawą do uwzględnienia żądania zasądzenia zadośćuczynienia⁴².

Ustawa z 2011 r. wyłączyła możliwość odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności z powodu przekroczenia w skali kraju ogólnej pojemności zakładów karnych lub aresztów śledczych nie tylko – jak dotąd – wobec skazanego, który dopuścił się przestępstwa z zastosowaniem przemocy lub groźby jej użycia, ale także wobec skazanych określonych w art. 64 § 1 lub 2 i art. 65 k.k., a także skazanych za przestępstwa określone w art. 197–203 k.k. popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych, jeżeli orzeczono karę przekraczającą 2 lata pozbawienia wolności.

Ograniczone możliwości odraczania wykonania kary na podstawie art. 151 § 2 k.k.w. wynikają z uznania celowości stosowania przesłanki w postaci przeludnienia zakładów karnych do odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności tylko do przypadków drobniejszych przestępstw oraz mniej zdemoralizowanych i niebezpiecznych przestępców.

Przesłanka fakultatywnego odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności przewidziana w art. 151 § 2 k.k.w., odmiennie niż wszystkie pozostałe, nie pozostaje w związku z sytuacją osobistą skazanego lub jego rodziny. Przeludnienie zakładów karnych taką okolicznością nie jest, co jest niewątpliwie słabością tej instytucji⁴³.

Inny mechanizm postępowania – w przypadku przeludnienia – wprowadzony został w art. 110 k.k.w. Ostatnia zmiana brzmienia tego przepisu wprowadzona w 2009 r.⁴⁴, polegająca na dodaniu w tym przepisie § 2a–2i i § 5, wynika z konieczności dostosowania stanu prawnego do wymogu wynikającego z konieczności wykonania wyroku Trybunału Konstytucyjnego⁴⁵. Jednocześnie z tą zmianą uległ nowelizacji art. 151 k.k.w.

W wyroku tym Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 248 § 1 k.k.w., dopuszczają-

⁴⁰ § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie trybu postępowania właściwych organów w wypadku, gdy liczba osadzonych w zakładach karnych lub aresztach śledczych przekroczy w skali kraju ogólną pojemność tych zakładów, Dz.U. z 2009 r. nr 202, poz. 1564.

⁴¹ Zob. N. Pawłowska, *Prawo podmiotowe więźniów do powierzchni mieszkalnej*, PiP 2007, z. 6, s. 76.

⁴² Wyrok SA we Wrocławiu z 6 grudnia 2007 r., I ACa 499/07, OSAW 2009, nr 2, poz. 128.

⁴³ Obszernie na temat tej przesłanki zob. G. Wiciński, *Przeludnienie zakładów karnych*, s. 124.

⁴⁴ Art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 9 października 2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. nr 190, poz. 1475).

⁴⁵ Wyrok TK z 26 maja 2008 r., SK 25/07 (Dz.U. nr 96, poz. 620).

cy tzw. „przeludnienie” w zakładach karnych, jest niezgodny z art. 40, 41 ust. 4 i art. 2 Konstytucji RP.

Realizację wyroku Trybunału stanowi uchylene art. 248 k.k.w., zmiana brzmienia art. 151 k.k.w. oraz precyzyjne określenie w art. 110 § 2a i 2b k.k.w. przesłanek umieszczenia osadzonych w warunkach, w których powierzchnia w celi na jedną osobę wynosi poniżej 3 m², tak aby nie było wątpliwości co do wyjątkowości sytuacji, w których może to nastąpić.

Zgodnie z treścią art. 110 § 2a k.k.w. skazany może być umieszczony na czas określony, nie dłuższy jednak niż 90 dni, w celi mieszkalnej, w której powierzchnia przypadająca na skazanego wynosi poniżej 3 m², nie mniej jednak niż 2 m², w razie m.in. wprowadzenia stanu wojennego, wyjątkowego lub klęski żywiołowej albo w czasie ich obowiązywania lub ogłoszenia na terenie położenia zakładu karnego lub aresztu śledczego stanu zagrożenia epidemiologicznego lub stanu epidemii albo wystąpienia w zakładzie karnym lub areszcie śledczym stanu zagrożenia epidemiologicznego lub stanu epidemii⁴⁶. Decyduje o tym dyrektor zakładu karnego.

Dopuszczalne jest też ograniczenie powierzchni celi mieszkalnej poniżej normy określonej w art. 110 § 2 k.k.w. w przypadku, w którym skazanego lub tymczasowo aresztowanego trzeba przyjąć do zakładu karnego lub aresztu śledczego nawet wówczas, gdy brak w nim wolnych miejsc (art. 110 § 2b k.k.w.).

Powyższy wywód dotyczący problematyki postępowania w sytuacji przeludnienia zakładów karnych, z konieczności skrótowy, był niezbędny dla wykazania, że odroczenie z tego tytułu wykonania kary jest tylko jednym ze sposobów zapobiegania temu zjawisku. Stąd wynika fakultatywność decyzji w tym przedmiocie, uwarunkowanej nie tylko istnieniem przeludnienia, ale też oceną skali tego zjawiska, możliwości jego zapobieżenia w inny sposób i oceną właściwości osobistych skazanego, tak jak w każdym innym przypadku fakultatywnego odroczenia wykonania kary. Praktyka pokazuje, że z tej możliwości sądy korzystają niezwykle rzadko.

E. ZASADNICZA SŁUŻBA WOJSKOWA

W art. 336 § 1 k.k. przewidziana jest możliwość odroczenia żołnierzowi służby zasadniczej wykonania kary pozbawienia wolności nieprzekraczającej 6 miesięcy do czasu ukończenia służby. Dotyczy to także osoby powołanej do służby wojskowej (art. 336 § 6 k.k.)

Zasadnicza służba wojskowa jest jedną z form czynnej służby wojskowej, odbywaną na skutek poboru zarówno w jednostce wojskowej, jak i w formacjach obrony cywilnej⁴⁷.

Ten rodzaj odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności niesie za sobą dalej idące korzyści dla skazanego niż odroczenie na podstawie art. 151 k.k.w. Zgodnie bowiem

⁴⁶ Stany nadzwyczajne, o których mowa w art. 110 § 2a k.k.w., są regulowane następującymi ustawami: z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej (Dz.U. nr 62, poz. 558 z późn. zm.), z dnia 21 czerwca 2002 r. o stanie wyjątkowym (Dz.U. nr 113, poz. 985 z późn. zm.), z dnia 29 sierpnia 2002 r. o stanie wojennym oraz o kompetencjach Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych i zasadach jego podległości konstytucyjnym organom Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. nr 156, poz. 1301 z późn. zm.), z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz.U. nr 234, poz. 1570 z późn. zm.).

⁴⁷ Art. 59 i 141 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jedn. Dz.U. z 2012 r., poz. 461 z późn. zm.).

z treścią art. 336 § 3–5 k.k. sąd, po zapoznaniu się z opinią dowódcy jednostki, może zwolnić skazanego od tej kary, jeżeli okres odroczenia trwał co najmniej 6 miesięcy, a żołnierz w tym okresie wyróżnił się w wykonywaniu obowiązków służbowych albo wykazał się odwagą, a jeżeli przemawiają za tym szczególnie ważne powody, zwolnienie może nastąpić nawet, gdy okres odroczenia trwał krócej. Zwolnienie od kary pociąga za sobą zatarcie skazania z mocy prawa.

Zgodnie przyjmuje się, że odroczenie wykonania kary pozbawienia wolności na podstawie art. 336 § 1 k.k. jest instytucją zarówno prawa karnego wykonawczego, jak i materialnego, może ono bowiem nastąpić zarówno w postępowaniu wykonawczym, jak też w wyroku⁴⁸. Mamy tu do czynienia z odstępstwem od zasady, że do odroczenia wykonania kary niezbędna jest prawomocność wyroku (art. 9 § 2 k.k.w.).

U podstaw stosowania instytucji określonej w art. 336 § 1 k.k. leży przekonanie, że żołnierz – sprawca przestępstwa, wobec którego orzeczono bezwzględną karę pozbawienia wolności nieprzekraczającą 6 miesięcy, będzie w dalszym ciągu (w okresie odroczenia wykonania tej kary) pełnił służbę⁴⁹. Uznaje się, że względ na potrzeby obronności kraju, wymagający odbycia przez żołnierza zasadniczej służby wojskowej w sposób nieprzerwany, jest ważniejszy od bezzwłocznego wykonania wobec niego krótkoterminowej kary pozbawienia wolności. Odstąpienie od tego priorytetu może nastąpić tylko w szczególnie uzasadnionych wypadkach⁵⁰.

Skrótowe przedstawienie problematyki związanej z tą przesłanką odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności uzasadnia jej charakter raczej historyczny, bez praktycznego zastosowania. Ostatni pobór do zasadniczej służby wojskowej miał miejsce w grudniu 2008 r., a z dniem 1 stycznia 2010 r. została ona zawieszona w związku z profesjonalizacją Sił Zbrojnych RP. Zresztą już od czasu po uchwaleniu Kodeksu karnego z 1997 r. kwestie związane ze stosowaniem art. 336 k.k. nie znajdowały odzwierciedlenia ani w orzecznictwie Sądu Najwyższego, ani – poza komentarzami – w piśmiennictwie⁵¹.

F. WAŻNE WZGLĘDY ZDROWOTNE?

Znak zapytania postawiony w podtytule oznacza istnienie wątpliwości, czy i ewentualnie w jakich przypadkach stan zdrowia skazanego, inny niż ciężka choroba, może być przesłanką odroczenia wykonania kary. Wątpliwość ta wynika z wykładni językowej, ale przede wszystkim z wykładni systemowej, poprzez porównanie treści art. 151 § 1 k.k.w. z art. 153 § 2 k.k.w., przewidującym wprawdzie nieco inaczej sformułowane, ale pod względem semantycznym takie same przesłanki udzielenia przerwy ze względów osobistych i rodzinnych skazanego.

Do czasu wejścia w życie ustawy z 2011 r. jako przesłankę udzielenia przerwy, oprócz „ważnych względów rodzinnych i osobistych”, art. 153 § 2 k.k.w. wymieniał także „ważne względy zdrowotne”. Rozróżnione więc były pojęcia „względów osobistych”

⁴⁸ Wyrok SN z 10 czerwca 1986 r., N 15/86, OSNKW 1986, nr 3–4, poz. 28; W. Sieracki, *Z rozważań nad przepisem art. 301 k.k.*, WPP 1974, nr 4, s. 455.

⁴⁹ Postanowienie SN z 17 sierpnia 1989 r., WR 298/89, OSNKW 1990, nr 4–6, poz. 20.

⁵⁰ Wyrok SN z 17 października 1972 r., Rw 1003/72, OSNKW 1973, nr 1, poz. 16.

⁵¹ Obszernie na ten temat zob. w szczególności: J. Majewski, (w:) A. Zoll (red.), *Kodeks karny, Komentarz*, t. III, Warszawa 2006, s. 1042 i n.

i „względów zdrowotnych”. W tych pierwszych nie mieściły się zatem problemy zdrowotne. O względach zdrowotnych art. 151 § 1 k.k.w. nie wspomina.

Ustawą z 2011 r. wyeliminowano z art. 153 § 2 k.k.w. jedną z przesłanek fakultatywnej przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności, tj. ważne względy zdrowotne. Zmiana brzmienia art. 153 § 2 k.k.w. została zinterpretowana w orzecznictwie jednoznacznie. Uznaje się, że przerwa w karze pozbawienia wolności ze względów zdrowotnych zawężona jest obecnie tylko do przypadków przewidzianych w art. 150 § 1 k.k.w., to jest do wystąpienia ciężkiej choroby uniemożliwiającej wykonanie kary⁵².

Takie rozumienie nowego brzmienia art. 153 § 2 k.k.w. odpowiada intencji ustawodawcy. Z lektury uzasadnienia projektu ustawy z 2011 r. wynika, że było nią wyeliminowanie z treści tego przepisu zwrotu „ważne względy zdrowotne”, gdyż w poprzedniej treści dawał on zbyt dużą możliwość interpretacyjną, a co za tym idzie – możliwość manipulowania nim w celu uzyskania przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności (druk sejmowy nr 3961).

Nie istnieje zatem obecnie możliwość uzyskania fakultatywnej przerwy w wykonywaniu kary pozbawienia wolności z uwagi na względy zdrowotne inne niż „ciężka choroba”. Nie ma podstaw, by rozumieć je jako „ważne względy osobiste”⁵³.

Obowiązki związane z zapewnieniem skazanemu stosownych świadczeń zdrowotnych i diagnostycznych spoczywają przede wszystkim na administracji zakładów karnych. Wynika to z art. 2 ust. 2 pkt 3 ustawy o Służbie Więziennej⁵⁴, który przewiduje, że jednym z podstawowych zadań Służby Więziennej jest zapewnienie osobom skazanym na karę pozbawienia wolności lub tymczasowo aresztowanym, a także osobom, wobec których są wykonywane kary pozbawienia wolności i środki przymusu skutkujące pozbawieniem wolności, opieki zdrowotnej. Wyłączenie możliwości leczenia w warunkach wolnościowych jest naturalną konsekwencją izolacji więziennej, co skazany winien mieć na uwadze, decydując się na popełnienie przestępstwa.

Skazany ma prawo do odpowiednich – ze względu na zachowanie zdrowia – świadczeń zdrowotnych w zakładzie karnym (art. 102 pkt 1 k.k.w.). Przepis art. 115 k.k.w. określa zasady, na jakich to prawo ma być skazanemu zapewnione. Obecne jego brzmienie stwarza bardzo duże możliwości udzielenia skazanemu opieki zdrowotnej w warunkach izolacji⁵⁵.

Istnieją w naszym systemie penitencjarnym liczne zakłady karne z oddziałami szpitalnymi różnych specjalności, w znacznej części zakładów zapewniona jest całodobowa opieka lekarska, są też zakłady karne przeznaczone np. dla osób upośledzonych fizycznie, poruszających się na wózkach inwalidzkich. Przepis art. 115 § 5

⁵² Postanowienie SA w Krakowie z 15 maja 2012 r., II AKz w 479/12, KZS 2012, z. 7–8, poz. 6 i postanowienie SA w Lublinie z 6 czerwca 2012 r., II AKz w 558/12, niepubl.

⁵³ Inaczej S. Lelental (*Kodeks karny wykonawczy*, s. 649), który uważa, że wykreślenie „ważnych względów zdrowotnych” nie będzie miało wpływu na orzekanie w sprawach o udzielenie przerwy, ponieważ „względy zdrowotne” skazanego sąd uwzględni w ramach oceny jego warunków osobistych; stanowisko to nie odpowiada jednak wspomnianej już intencji ustawodawcy i wykładni art. 151 § 1 k.k.w. wynikającej ze zmiany jego brzmienia.

⁵⁴ Ustawa z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (Dz.U. nr 79, poz. 523 z późn. zm.).

⁵⁵ Zob. postanowienie SA w Lublinie z 11 stycznia 2012 r., II AKz w 1397/11, LEX nr 1210840 i w nieco innej wersji: KZS 2012, z. 9, poz. 78.

k.k.w. przewiduje nadto szerokie współdziałanie więziennej i pozawięziennej służby zdrowia⁵⁶.

Powyższy kontekst był niezbędny, aby podkreślić, że także art. 151 § 1 k.k.w. nie przewiduje wśród przesłanek fakultatywnego odroczenia wykonania kary względów zdrowotnych, a więc – co do zasady – nie stanowi podstawy do odroczenia wykonania kary z powodu choroby skazanego. Nie mieści się ona w pojęciu „zbyt ciężkich skutków” jako przesłanki takiego odroczenia.

Należy stąd wyprowadzić wniosek, że wszystko to, o czym była wyżej mowa, ma odniesienie także do odroczenia wykonania kary.

Problem ten trzeba jednak widzieć też w nieco innym aspekcie. W myśl przepisów wykonawczych⁵⁷ do aresztu śledczego nie przyjmuje się osoby wymagającej leczenia szpitalnego z powodu ostrej psychozy, a także osoby wymagającej natychmiastowego leczenia szpitalnego ze względu na bezpośrednie zagrożenie życia lub zdrowia. Tego zakazu nie stosuje się do osoby, która zgłosiła się albo została doprowadzona do aresztu śledczego, przy którym funkcjonuje szpital z oddziałem mogącym zapewnić jej specjalistyczną opiekę lekarską. Decyzję w tym przedmiocie podejmuje się na podstawie doręczonego przez organ doprowadzający dokumentu sporządzonego przez lekarza. Dokument może być również wystawiony przez lekarza podmiotu leczniczego dla osób pozbawionych wolności w areszcie śledczym, do którego nastąpiło doprowadzenie. Na podstawie tego dokumentu wskazuje się ponadto areszt śledczy, przy którym funkcjonuje szpital z oddziałem mogącym zapewnić tej osobie specjalistyczną opiekę lekarską.

W przypadku decyzji dyrektora odmawiającej przyjęcia skazanego do aresztu śledczego wyjściem z sytuacji może być rozciągnięcie na nią pojęcia „zbyt ciężkich skutków dla skazanego”. Podstawą odroczenia nie będzie w takim przypadku sam fakt choroby skazanego, ale niemożliwość zapewnienia mu opieki zdrowotnej w czasie odbywania kary.

Podobnie należałoby postąpić, gdyby z ustaleń sądu w sprawie o odroczenie wykonania kary wynikała jednoznacznie bezwzględna konieczność zakończenia leczenia kontynuowanego w warunkach wolnościowych, a jej przerwanie spowodowałoby zbyt ciężkie skutki zdrowotne dla skazanego.

3. OKRES ODROCZENIA

Istotna zmiana wprowadzona ustawą z 2011 r., gdy chodzi o okres, na jaki może być udzielone odroczenie wykonania kary pozbawienia wolności, polega na rezygnacji z zapisu, że jednorazowe odroczenie wykonania kary może nastąpić na okres „do 6 miesięcy”. Zmiana ma na celu wyeliminowanie kilkakrotnego orzekania w przedmiocie

⁵⁶ Obszernie na ten temat zob. K. Postulski, *Kodeks karny wykonawczy*, s. 502 i n.

⁵⁷ § 34 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 2 października 2012 r. w sprawie czynności administracyjnych związanych z wykonywaniem tymczasowego aresztowania oraz kar i środków przymusu skutkujących pozbawieniem wolności oraz dokumentowania tych czynności (Dz.U. z 23 października 2012 r., poz. 1153).

odroczenia wykonania kary w przypadkach, kiedy z ustaleń sądu wynika, że konieczne jest orzeczenie o odroczeniu na okres dłuższy niż 6 miesięcy.

W zmienionym art. 151 § 3 k.k.w. znalazło się też uściślenie, że okres odroczenia biegnie od dnia wydania pierwszego postanowienia w tym przedmiocie. Pozwoli to na usunięcie dotychczasowych wątpliwości, w jaki sposób należy liczyć okres odroczenia kary pozbawienia wolności w przypadkach, kiedy sąd udzielał go kilkakrotnie na krótsze okresy. Dotychczasowe brzmienie art. 151 § 2 k.k.w. rodziło problem szczególnie w sytuacji, kiedy kolejne postanowienia były wydawane po upływie okresu wyznaczonego w pierwszym postanowieniu.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego w latach 2000–2008 ujawniła się zasadnicza rozbieżność stanowisk, jak – w przypadku złożenia kolejnego wniosku o odroczenie wykonania kary na dalszy okres – należy traktować czas pomiędzy upływem terminu pierwszego odroczenia a datą wydania kolejnego postanowienia o dalszym jej odroczeniu, i jaki wpływ ma ten okres na bieg rocznego terminu odroczenia oraz na uprawnienie do ubiegania się o warunkowe zawieszenie wykonania kary na podstawie art. 152 k.k.w.

Z uwagi na to Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się do Sądu Najwyższego z wnioskiem o rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego dotyczącego tej kwestii. Sąd Najwyższy rozwiął te wątpliwości w uchwale z 25 lutego 2009 r.⁵⁸ W tezie uchwały stwierdził, że do łącznego okresu odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności, określonego w treści art. 151 § 3 k.k.w., stwarzającego możliwość ubiegania się o warunkowe zawieszenie wykonania kary pozbawienia wolności na podstawie art. 152 k.k.w., okres pomiędzy datą zakończenia wcześniej udzielonego odroczenia a datą kolejnego postanowienia o odroczeniu wlicza się tylko wówczas, gdy wniosek o kolejne odroczenie został złożony przed zakończeniem wcześniej udzielonego okresu odroczenia, przy czym łączny okres udzielonego kilkakrotnie odroczenia nie może, w żadnej sytuacji, przekroczyć roku od dnia wydania pierwszego postanowienia o odroczeniu, chyba że chodzi o kobietę ciężarną lub w okresie 3 lat po urodzeniu dziecka lub sprawowania nad nim opieki.

Uchwałę Sąd Najwyższy podjął w składzie 7 sędziów i nadał jej moc zasady prawnej. Wiąże więc ona inne składy tego Sądu, a tym samym *de facto* ustala kierunki orzecznictwa sądów powszechnych.

Celowe jest zacytowanie jeszcze jednego stwierdzenia wyartykułowanego w uchwale Sądu Najwyższego, dotyczącego sytuacji, gdy sąd udziela kilkakrotnie odroczenia wykonania kary, każdorazowo na okresy krótsze niż rok.

Ponieważ bieg odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności rozpoczyna się w dacie wydania pierwszego postanowienia o odroczeniu, to kolejne postanowienia, niezależnie od tego, kiedy zostaną wydane, nie mogą na nowo określać biegu odroczenia, a jedynie dają podstawę do przedłużenia odroczenia. W wypadku wydania kolejnych postanowień o odroczeniu data ich wydania nie ma znaczenia dla określenia biegu okresu odroczenia. Z przepisu art. 151 § 3 k.k.w. jednoznacznie wynika, że łączny okres odroczenia nie może przekroczyć roku. Łączny okres rocznego odroczenia wykonania kary, z uwzględnieniem faktu, że bieg odroczenia zostaje rozpoczęty w dniu wydania

⁵⁸ Uchwała SN z dnia 25 lutego 2009 r., I KZP 32/08, OSNKW 2009, nr 4, poz. 25; podobnie postanowienie SN z 11 stycznia 2012 r., II KK 328/11, Biuletyn Prawa Karnego SN 2012, nr 1, s. 48.

pierwszego postanowienia, oznacza więc, że zostaje on zakończony rok później w dniu, który odpowiada kalendarzowo terminowi początkowemu.

Należy też przypomnieć wcześniejsze orzeczenia Sądu Najwyższego⁵⁹ stwierdzające, że w sytuacji gdy kolejny wniosek jest złożony przed zakończeniem okresu poprzednio udzielonego odroczenia, wniosek ten zmierza do przedłużenia trwającego jeszcze odroczenia na dalszy okres. Wszczęcie postępowania o kolejne odroczenie następuje przecież jeszcze przed upływem poprzedniego okresu odroczenia i już ten fakt skutkuje wstrzymaniem czynności zmierzających do osadzenia skazanego w zakładzie karnym, a prawem skazanego jest rozstrzygnięcie tego wniosku przez sąd. W tym układzie data wydania postanowienia o dalszym odroczeniu nie może wyznaczać żadnej granicy dla obliczania łącznego okresu, także dlatego, że fakt ten nie jest praktycznie zależny od skazanego. Okres dalszego odroczenia będzie biegł w dalszym ciągu, oczywiście od dnia następnego po zakończeniu poprzedniego odroczenia.

Przepis art. 151 § 1 zd. drugie k.k.w. przewidujący możliwość odroczenia wykonania kary kobiecie ciężarnej oraz osobie samotnie sprawującej opiekę nad dzieckiem stanowi odstępstwo od zasady, że okres odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności nie może przekraczać roku. Jest to odstępstwo o charakterze podmiotowym. Maksymalny okres odroczenia wykonania kary w takim przypadku nie może trwać dłużej, niż wynosi okres ciąży, z której powodu nastąpiło odroczenie, a następnie 3-letni okres liczony od dnia urodzenia dziecka. Nie ma ustawowych przeszkód, aby oba te okresy łączyć, udzielając kolejno odroczenia na podstawie każdej z tych przesłanek.

Z brzmienia art. 151 § 1 zd. drugie k.k.w. nie wynika, aby przewidziane w nim odroczenie wykonania kary, maksymalnie na okres 3 lat liczony od dnia urodzenia dziecka miało charakter jednorazowy. Jeżeli po wykorzystaniu tego okresu lub w trakcie korzystania z odroczenia wykonania kary skazana ponownie nabędzie status „kobiety ciężarnej” lub będzie ona lub inna osoba skazana ponownie sprawowała osobiście opiekę nad dzieckiem, które nie ukończyło 3 lat, zaistnieją podstawy do odroczenia wykonania kary z tego powodu na kolejne okresy wymienione w art. 151 § 3 k.k.w.

4. PROBLEMY PROCESOWE

W przedmiocie odroczenia wykonania kary Sąd orzeka na wniosek prokuratora, skazanego albo jego obrońcy oraz z urzędu (art. 19 § 1 k.k.w.), a także na wniosek sądowego kuratora zawodowego (art. 173 § 2 pkt 6 k.k.w.).

Wniosek skazanego o odroczenie wykonania kary podlega opłacie. Nie mają obowiązku uiszczania opłaty inne podmioty uprawnione do składania wniosków⁶⁰.

W postępowaniu wykonawczym ma zastosowanie art. 17 ust. 3 powołanej wyżej ustawy o opłatach w sprawach karnych (w zw. z art. 623 k.p.k. w zw. z art. 1 § 2 k.k.w.), przewidujący możliwość zwolnienia od opłaty, które następuje w formie postanowienia.

⁵⁹ Postanowienie SN z 1 października 2007 r., V KK 270/07, OSNKW 2007, nr 12, poz. 93 i uchwała SN z 30 czerwca 2008 r., I KZP 15/08, OSNKW 2008, nr 7, poz. 54.

⁶⁰ Art. 15 ust. 1 pkt 1 i ust. 3 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych (tekst jedn. Dz.U. z 1983 r. nr 49, poz. 223 z późn. zm.).

Przyspieszeniu postępowania ma służyć dodanie ustawą z 2011 r. art. 19 § 3 k.k.w., przenoszącego ciężar dowodowy w zakresie składanych wniosków o wszczęcie postępowania wykonawczego przed sądem na podmioty uprawnione do inicjowania tego postępowania. Z treści powołanego przepisu wynika konieczność należytego wykazania zawartych we wniosku żądań oraz wskazania dowodów na ich poparcie, w szczególności do dołączenia odpowiednich dokumentów.

W przypadku gdy wniosek o odroczenie wykonania kary nie będzie należycie uzasadniony lub nie będzie wskazywał dowodów na poparcie zawartych w nim żądań, istnieje możliwość pozostawienia go bez rozpoznania.

Pozostawienie wniosku bez rozpoznania jest fakultatywne i wymaga formy niezaskarżalnego postanowienia sądu.

Ponieważ nieuzasadnienie zawartych we wniosku żądań oraz niewskazanie dowodów na ich poparcie jest brakiem formalnym wniosku, ewentualną decyzję w przedmiocie pozostawienia go bez rozpoznania powinno poprzedzać wezwanie do usunięcia tego braku w trybie art. 120 § 1 k.p.k. w zw. z art. 1 § 2 k.k.w.

Złożenie wniosku bez należytego udokumentowania nie będzie mogło jednak skutkować pozostawieniem go bez rozpoznania, w sytuacji gdy sam charakter wniosku uniemożliwia jego udokumentowanie przez skazanego (np. przez przedstawienie wywiadu kuratora, opinii biegłych itp.); w takiej sytuacji konieczne będzie podjęcie przez sąd działań z urzędu, mających na celu uzupełnienie materiału dowodowego.

Wniosek o odroczenie wykonania kary, jak każdy inny – a także jego uzupełnienie na skutek wezwania w trybie art. 120 k.p.k. – może być zgłoszony ustnie w sekretariacie sądowym (art. 19 § 2 k.k.w.). W takim przypadku kierownik sekretariatu lub upoważniony pracownik spisuje protokół, w którym – poza wskazaniem czasu i miejsca jego sporządzenia oraz osób uczestniczących w jego spisaniu – zamieszcza oznaczenie osoby zgłaszającej wniosek, dokładne jego określenie, istotne okoliczności faktyczne sprawy i zawnioskowane dowody na poparcie poszczególnych twierdzeń. Protokół podpisuje osoba zgłaszająca wniosek oraz pracownik sporządzający ten dokument⁶¹.

Sąd, rozpoznając wniosek, powinien na posiedzeniu przeprowadzić postępowanie dowodowe. Swobodna ocena dowodów prowadzi do wyrobienia przekonania sądu, a to powinno być podstawą postanowienia sądu⁶².

Dowodami w postępowaniu o odroczenie wykonania kary mogą być nie tylko dokumenty w postaci opinii, wywiadów środowiskowych, orzeczeń lekarskich lub zaświadczeń właściwych podmiotów, ale też zeznania świadków, wyjaśnienia skazanych i ich obrońców, informacje składane przez kuratora w toku posiedzenia itp. Powyższe dowody przeprowadza się przy odpowiednim stosowaniu przepisów działu V Kodeksu postępowania karnego.

Podstawę postanowienia sądu o odroczeniu wykonania kary może stanowić tylko całokształt okoliczności ujawnionych w postępowaniu, utrwalonych w sposób przewidziany przez przepisy procesowe (art. 92 k.p.k. w zw. z art. 1 § 2 k.k.w.).

⁶¹ § 27 ust. 1 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 grudnia 2003 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej (Dz.Urz. Min. Sprawiedl. nr 5, poz. 22 z późn. zm.).

⁶² Z. Świda-Łągiewska, *Podstawa faktyczna postanowień sądu penitencjarnego*, NP 1986, nr 10, s. 60.

Jeżeli wniosek o odroczenie wykonania kary odpowiada wymogom formalnym, po przeprowadzeniu wymienionych czynności procesowych sąd decyduje o uwzględnieniu lub nieuwzględnieniu wniosku w formie postanowienia.

Możliwe są też decyzje innego rodzaju:

a) z chwilą osadzenia skazanego w zakładzie karnym nierozpoznany wniosek o odroczenie wykonania kary powinien być potraktowany jako wniosek o udzielenie przerwy w jej odbywaniu i przekazany według właściwości sądowi penitencjarnemu (art. 35 § 1 k.p.k. w zw. z art. 1 § 2 k.k.w.)⁶³;

b) stwierdzenie, że skazany wykorzystał już maksymalny okres, na jaki mogło być udzielone odroczenie wykonania kary, stanowi okoliczność wyłączającą postępowanie w tym przedmiocie, skutkującą koniecznością umorzenia tego postępowania (art. 15 § 1 k.p.k.)⁶⁴;

c) jeżeli podmiot uprawniony do złożenia wniosku o wszczęcie postępowania w przedmiocie odroczenia wykonania kary cofnie wniosek, sąd powinien przyjąć do wiadomości oświadczenie woli cofnięcia wniosku i w zależności od własnej oceny rozpoznać wniosek z urzędu bądź też – co powinno być regułą – odstąpić od prowadzenia dalszego postępowania, umarzając je na podstawie art. 15 § 1 k.k.w.;

d) złożenie wniosku przez osobę nieuprawnioną (np. przez żonę skazanego) jest przyczyną wyłączającą możliwość prowadzenia postępowania incydentalnego w przedmiocie, którego dotyczy wniosek (art. 15 § 1 k.k.w.), o ile sąd nie uzna jego treści za podstawę wszczęcia takiego postępowania z urzędu. W takim więc wypadku sąd umarza postępowanie w przedmiocie odroczenia wykonania kary.

Ranga decyzji w przedmiocie odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności, a więc decyzji dotyczącej pozbawienia wolności, powoduje, że w art. 153a § 1 k.k.w., dodanym ustawą z 2011 r., przewidziano prawo skazanego oraz jego obrońcy, a także prokuratora, do udziału w posiedzeniu sądu (jako wyjątek od zasady wynikającej z art. 22 § 1 k.k.w.). Prawo takie przysługuje też sądowemu kuratorowi zawodowemu.

Na postanowienie w przedmiocie odroczenia lub przerwy przysługuje zażalenie. Przewiduje to art. 153a § 2 k.k.w., stanowiący o istnieniu kolejnego wyjątku od zasady niezaskarżalności postanowień wyrażonej w art. 6 § 1 k.k.w.

⁶³ Postanowienie SN z 15 lutego 2008 r., WZ 2/08, R-OSNKW 2008, poz. 378.

⁶⁴ Postanowienia SA w Lublinie: z 27 stycznia 2010 r., II AKzW 11/10, LEX nr 577162 i z 21 stycznia 2009 r., II AKzW 1101/08, LEX nr 517194.

Summary

Kazimierz Postulski

OPTIONAL POSTPONEMENT OF EXECUTION OF A SENTENCE OF IMPRISONMENT

The article is a detailed interpretation of the provisions on the optional postponement of the execution of imprisonment. Particular emphasis is placed on the practical aspect of the issue by pointing out factual situations that justify the postponement, and those that do not provide grounds for doing so.

When performing these analysis, the author points out the complexity of the issues discussed. On the one hand, postponement of imprisonment is a derogation from the requirement of immediate execution of the judgment, and therefore – as any derogation from the principle – should not be subject to broad interpretation. On the other hand we must not forget that among the main principles of criminal law are principle of humanity and respect for human dignity and the postponement of sentence is one of the manifestations of these principles.

It is left to the consideration of a judge to combine both of these requirements. Provisions in question leave abroad discretion to a judge.

KEY WORDS: pregnancy, convicted disease, imprisonment, Executive Penal Code, postponement of execution of a sentence, the period of postponement, childcare, overcrowding of prisons, military service, consequences of the sentence, the request for postponement of execution of the sentence, enforceability of the judgment

POJĘCIA KLUCZOWE: ciąża, choroba skazanego, kara pozbawienia wolności, Kodeks karny wykonawczy, odroczenie wykonania kary, okres odroczenia, opieka nad dzieckiem, przeludnienie zakładów karnych, służba wojskowa, skutki wykonania kary, wniossek o odroczenie wykonania kary, wykonalność wyroku